

Beszélgetés dr. Torda István gyűjtővel

A magyar irodalom testőre

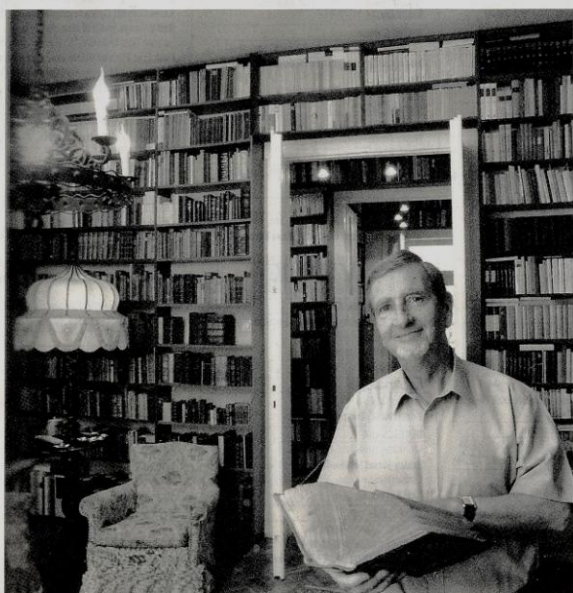
Író, újságíró, lapszerkesztő, művelődéstörténész – nyugdíjas-ként pedig egy rejtvénymagazin szerkesztője dr. Torda István. Interjúnkban fél évszázada tartó szenvedélyéről, a könyvgyűjtésről, valamint az aukciós trendekről kérdeztük.

– Markovics Ferenc fotográfus a *Hátország jeles katonái* című kötetben írja rólad: „Lehet, hogy a lakásában van falfestés, de ezt még senki sem látta, mivel a padlótól a mennyezetig könyvek takarják. Beleértve a mellék-helyiségeket is.” Hogy kezdődött?

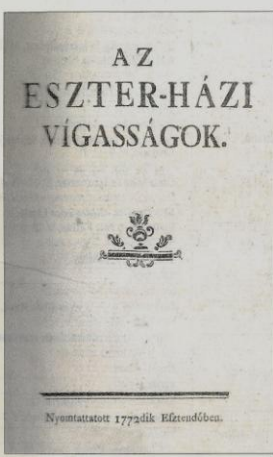
– Már gimnazista koromban faltam a könyveket, és gyűjtöttem a klasszikus és modern szépirodalmat. A régi magyar irodalom iránti érdeklődésem egyetemista koromban, a bölcsészkaron alakult ki és erősödött meg, majd egyre inkább a felvilágosodás kora, a XVIII. század foglalkoztatott. Kutatási területemnek a testőrírókat választottam, azokat a fiatalembereket, akik Mária Terézia testőrségébe kerülve Bécsben megújították a magyar irodalmat. Ez egybeesett azzal, hogy összebarátkoztam Horváth Józseffel, aki már akkor is könyveket gyűjtött. Egy időben együtt is dolgoztunk, ő is foglalkozott újságírással, szerkesztő volt, később antikvárius lett. Az ő példáján felbuzdulva kezdem régi könyveket gyűjteni – ez már ötvenéves történet. Munka után évtizedeken jártuk az antikváriumokat, abban az időben még nagyon érdemes volt. Szerencsés módon nem konkuráltunk egymással, az ő gyűjtőköré jelentősen eltért az enyémétől. Míg én RMK-köteteket, vagyis régi magyar irodalmat, valamint az első magyar irodalmi folyóiratokat (Magyar Múzeum, Orpheus, Uránia stb.) és a felvilágosodás korának jeles szerzőit kezdtem gyűjteni, ő a görög és latin auktorok magyar kiadásait, fordításait, valamint a magyarországi latin költészet és az iszlám hitvilág köteteit gyűjtötte, csodálatos Korán-gyűjteménye is van.

– A *könyvespolcok között tett „kirándulásom” során feltűnt, hogy a mai magyar irodalom kötetei is jelentős számban megtalálhatók a gyűjteményekben.*

– Igen, a régiségek mellett gyűjtöm a szépirodalom javát, irodalomtörténetet, és főleg a magyar irodalom tudományos kiadásait. A Régi Magyar Költők Tárát, Kazinczy levelezését, a Magyar írók valamennyi

Szerintem az RMK-kötetek ára idővel újra emelkedni fog

Bessenyei György: Az Eszter-Házi Vigasságok, 1772

nyi kritikai kiadását, és sok egyébét is összeszedtem. Tudniillik az újságírói, szerkesztői pályafutásom mellett foglalkoztam irodalomtörténettel is, szövegkiadásokat készítettem főleg a felvilágosodás korából, sajtó alá rendeztem olyan ritka műveket, amelyek véleményem szerint megérdemelték a feltámasztást, valamint tanulmányköteteim is megjelentek.

– *Említetted, hogy évtizedekig jártatok az antikváriumokat Horváth Józseffel. „Akkor még nagyon érdemes volt” – mondtad. Ma mi a helyzet?*

– Az Állami Könyvtérjesztő Vállalat (ÁKV) antikvár osztálya által 1969-ben megkezdett aukciók egy ideig nem befolyásolták jelentősen a boltok kínálatát, évente mindössze két árverésre való anyagot válogattak össze. Az ÁKV megszűnése után az antikváriumok az ott dolgozók kezelésébe kerültek, de mellettük gomba módra szaporodtak a magán-antikváriumok, és ezzel együtt az árverések száma is jelentősen megnövekedett. Jelenleg úgy 50-60 aukciót rendeznek évente, ami azt eredményezte, hogy a boltok kínálatából – tisztelt a kivételnél – szinte teljesen

– A toplistás hullámzások jelentősen függenek a gyűjtőársadalom szubjektív összetételétől. Időnként változnak a divatos gyűjtői területek, ami nagyban befolyásolja az aukción elért árakat. A verseskötetek dedikált első kiadásainak ára évek óta emelkedő tendenciát mutatnak, de a természettudományos művek iránt is komoly az érdeklődés. A felvilágosodás kori fontos szerzők – Batsányi, Báróczi, Bessenyei, Csokonai, Kazinczy – kötetének ára ugyancsak jelentősen emelkedett. Az orvosi könyvek szintén igen keresettek, de nem hagyhatók ki a felsorolásból a borászati, gasztronómiai és vadászati irodalom gyűjtői sem, ők hosszú ideje stabilan felfelé verik az árakat. A ritka, egyedi, művészi könyvkötések gyűjtése több száz éves múltra tekint vissza, de az újkori árveréseken csak az utóbbi öt-hat évben élénkült meg a kereslet irántuk. Ma már több antikvárium árverési katalógusaiban külön blokkban kínálják megvételre ezeket, és egyre magasabb leütést érnek el. A legutóbbi aukciókon fantasztikus összegeket fizettek látképeért, térképekért.

Érdekes története van a kézirategyűjtésnek. A 2000-es évek elején bekövetkezett árrobbanásig szinte minden tétel „bagóért” az OSZK vagy az Országos Levéltár birtokába került, mivel ezek éltek elővételi jogukkal – így a gyűjtők hoppon maradtak. A sokszor milliós leütéseket viszont már nem bírta az intézmények költségvetése, így a gyűjtőké lett a terep. Jelenleg az 1711 előtt megjelent könyvek, a Régi Magyar Könyvtár (RMK) kötetei vannak – mondjuk így – válságban, jóval a reális áron alul kelnek el. Ide sorolhatók a biblikiadások is: csak a nagyon ritkák kelnek el, szinte alapáron. Hozzáteszem azonban, hogy nem tartom véglegesnek ezeket a tendenciákat, szerintem például az RMK-kötetek ára idővel újra emelkedni fog. Szinte teljesen eltűnt a piacról a szamizdatirodalom és az Ideiglenes Nemzeti Kormány által 1945-ben kiadott, tiltott könyvek listáján szereplő megannyi kötet. Ezekhez az 1990-es évekig sem az antikváriumokban, sem az árveréseken

Kazinczynak fordított egyveleg írásai. Széplahalom, Abaujban, 1808

nem lehetett hozzájutni – az egymás közötti cserekereskedelem működött. Manapság nincs ilyen tiltólista, ezek gyűjtése csak addig volt érdekes, amíg tiltott gyümölcsként kereskedhettek velük.

– *Márai Sándor egy 1930-as évekbeli származó mondása szerint a könyvtárak, gyűjtemények legnagyobb ellensége a háború és a feleség. A háború, az még csak hagyján, de mi a helyzet a feleséggel?*

– Ilyen szempontból én szerencsés vagyok, mert a feleségem – aki gyógygyógypedagógus, pszichológus, egyetemi oktató – nem vette rossz néven, hogy antik könyveket gyűjtök. Hozzáteszem: ez ritka dolog. Persze azt én sem állíthatom, hogy évtizedeken keresztül mindig óriási lelkesedéssel kísérte az öreg könyveik hazahozatalát, de jóindulatúan tudomásul vette – ezt a gesztust nagyra értékelem.

– *Az újkori árverések történetében még soha nem fordult elő, hogy három egymást követő évben olyan mértékű áremelkedés legyen, mint 2014–2016 között. Te mit prognosztizálsz az idei és a következő évekre?*

– Szerintem folytatódik ez a tendencia, de csak a valóban értékes, ritka könyveket illetően. Az árverező antikváriumok némelyike előbb-utóbb rá fog jönni, hogy érdeklődés hiányában fölösleges feliduzzasztani a katalógust töltelékanyaggal.

HORVÁTH DEZSŐ

23 árverés április 7. május 13.

Aukciós naptár

nap	óra	axio	tárgy	árverező	árverés helye	kiállítás helye	ideje	
04.07.	17.00	☉	35. könyvárverés	Nyuszt Antikvárium	FSE, V. Kármán Imre u. 16.	V. Bacsly-Zsoltvári út 34.	ápr. 3-6.	
04.10.	17.00	☉	85. aukció / könyv, képműv., fénykép, jétk., műtárgy	Mike és Tó-Portobello Aukcióház	Kossuth Klub, VIII. Múzeum u. 7.	V. Múzeum krt. 27. II. em.	ápr. 11-14.	
04.11.	17.00	☉	85. aukció / könyv, képműv., fénykép, jétk., műtárgy	Mike és Tó-Portobello Aukcióház	Kossuth Klub, VIII. Múzeum u. 7.	V. Múzeum krt. 27. II. em.	ápr. 11-14.	
04.13.	17.00	☉	könyv, képműv., plakát	Pest-Buda Árverezőház	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	az árverés helyszínén	az előző héten	
04.19.	17.00	☉	4. plakátaukció	BAV Aukcióház	BAV Árkád u. 3.	az árverés helyszínén	ápr. 8-18.	
04.19.	18.00	☉	111. árverés / festmény, grafika, műtárgy	Műgyűjtők Háza Galéria és Aukcióház	II., Zsigmond tér 8.	az árverés helyszínén	az előző héten	
04.20.	17.00	☉	39. árverés / könyv, képműv.	Kárpáti és Fia Antikvárium	Kossuth Klub, VIII. Múzeum u. 7.	Múzeum krt. 29.	ápr. 10-20.	
04.20.	19.00	☉	296. gyorsárverés / festmény, műtárgy, numizmatika, könyv	Darabanth Aukcióház	Darabanth h.u.	VI., Andrássy út 16.	az árverés helyszínén	az előző héten
04.20.	18.00	☉	55. aukció / papírművészet, levev., fénykép	Kristina Aukcióház	kristinaaukciobaz.hu	az árverés helyszínén	az előző három héten	
04.20.	20.00	☉	absztrakt festmények	Artéa Galéria	axioart.com	III., Kunigunda útja 18.	ápr. 15-20.	
04.20.	17.00	☉	műtárgy	Pest-Buda Árverezőház	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	az előző héten	az előző héten	
04.22.	10.00	☉	41. árverés / könyv, papírművészet	Kristina Antikvárium	ECE City Center, V., Bacsly-Zsoltvári út 12.	I. Róham u. 7.	az előző héten	
04.24.	18.00	☉	18. árverés / festmény, műtárgy	Premier Galéria	Kisbuda, Lendvai tér 1.	az árverés helyszínén	ápr. 10-24.	
04.27.	18.00	☉	festmény, műtárgy	Páris Galéria	V., Múzeum krt. 3.	az árverés helyszínén	ápr. 13-26.	
04.27.	levelezési	☉	papírművészet	Pest-Buda Árverezőház	bedo.hu	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	www.bedo.hu	ápr. 19-28.
04.28.	17.00	☉	19. árverés	Babel Antikvárium	Budapesti Duványi Kamara, V., Szalay u. 7.	V., Homvid u. 18.	az előző héten	
04.28.	16.00	☉	10. kőszobrászati műtárgy és militaria árverés	Pest-Buda Árverezőház	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	az árverés helyszínén	az előző héten	
05.03.	18.00	☉	112. árverés / festmény, grafika, műtárgy	Műgyűjtők Háza Galéria és Aukcióház	II., Zsigmond tér 8.	az árverés helyszínén	az előző héten	
05.04.	19.00	☉	297. gyorsárverés / festmény, műtárgy, numizmatika, könyv	Darabanth Aukcióház	Darabanth h.u.	VI., Andrássy út 16.	az árverés helyszínén	az előző héten
05.11.	18.00	☉	26. aukció / papírművészet, levev., fénykép	Kristina Aukcióház	kristinaaukciobaz.hu	az árverés helyszínén	az előző három héten	
05.11.	17.00	☉	könyv, képműv., plakát	Pest-Buda Árverezőház	VII., Erzsébet krt. 37. I. emelet	az árverés helyszínén	az előző héten	
05.12.	16.00	☉	tavaszi árverés / könyv, képműv., papírművészet	Múzeum Antikvárium	Kossuth Klub, VIII. Múzeum u. 7.	V. Múzeum krt. 35.	máj. 2-11.	
05.13.	15.00	☉	54. festmény- és műtárgyárverés	Világ Galéria	Debrecen, Bem tér 2.	az árverés helyszínén	máj. 4-13.	

A ☉ borszáj jelölés aukción online lehet licitálni és/vagy az axioart.com címen a katalógusok megtekinthetők.

axio art Megtalálja a Műértőt az axioart.com-on is! www.axioart.com

Bessenyei György: Buda tragédiája, 1773